

Założenia teorii współczesnych operacji

Karolina Haba

Viacheslav Hnievyshev

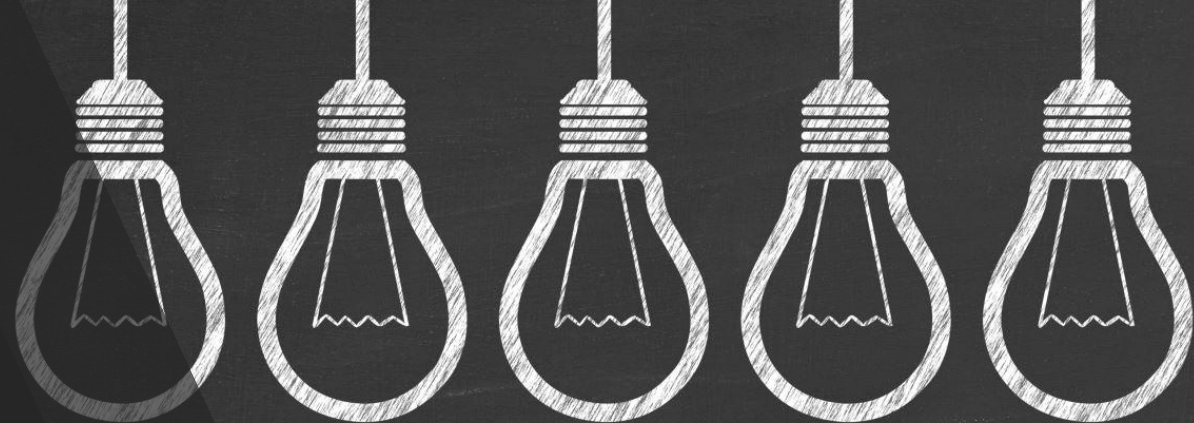
WLO20PL1S2

Zagadnienia:

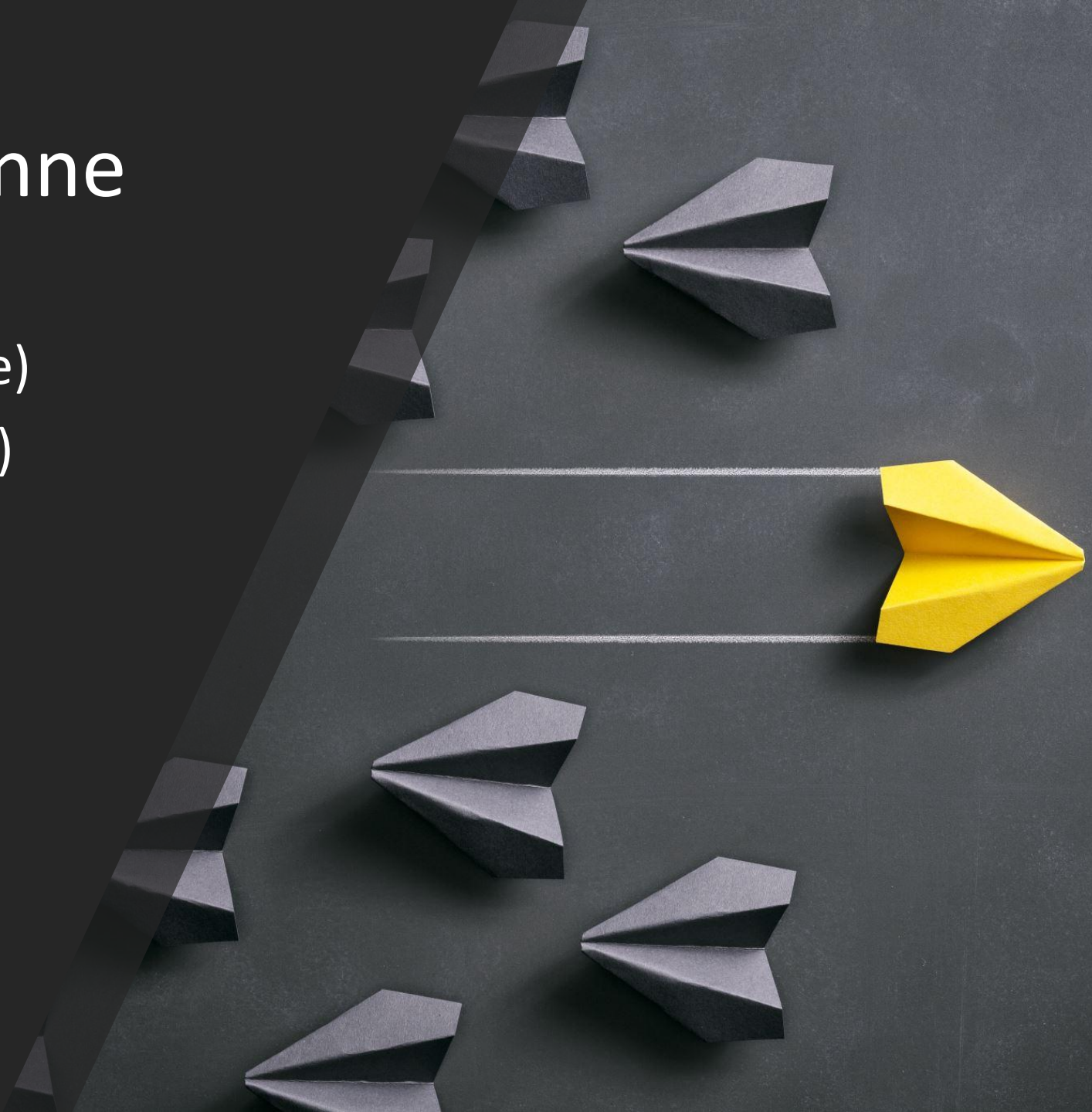
1. Podstawy teorii współczesnych operacji
2. Uwarunkowania teorii rodzajów operacji
 - a. Uwarunkowania operacji wojennych
 - b. Podstawy operacji reagowania kryzysowego
 - c. Założenia operacji pokojowych

Uwarunkowania operacji wojennych

Operacje wojenne

- Obronne (defensywne)
- Zaczepne (ofensywne)
- Specjalne
- Połączone

Operacje połączone

Ze względu na kryterium charakteru zadań i środowiska dzielimy na operacje:

- powietrzno-lądowe;
- lądowo-morskie;
- powietrzno-morskie;
- mieszane.

Operacje połączone

Ze względu na dobór członków wyróżniamy operacje:

- połączone (narodowe) - narodowe komponenty sił zbrojnych;
- sojusznicze - wojska dwóch lub więcej państw;
- sojusznicze operacje połączone (wielonarodowe) - komponenty co najmniej dwóch rodzajów sił zbrojnych i co najmniej dwóch państw.

Operacje połączone

Pięć etapów prowadzenia operacji połączonej:

- planowanie i przygotowanie,
- przegrupowanie i rozwinięcie wojsk,
- zakończenie konfliktu,
- przegrupowanie do rejonów wyjściowych,
- odtworzenie stanu wyjściowego.

Operacje połączone

1. Planowanie i generowanie sił

Na tym etapie opracowywany jest plan operacji, na podstawie którego zostanie utworzone zgrupowanie sił połączonych. W przypadku jakichkolwiek braków i niedoborów w składzie sił i środków niezbędnych do realizacji założeń opracowanego planu, dowódca sił połączonych zwraca się do przełożonego (naczelnego dowódcy, dowódcy strategicznego) o przydział dodatkowych elementów. Drugą ewentualnością w takiej sytuacji jest wzięcie odpowiedzialności przez przełożonego (dowódcę strategicznego) za pewne fragmenty prowadzonej operacji, podczas których siły i środki przełożonego realizują ściśle określone zadania. W takiej sytuacji obaj dowódcy uzgadniają między sobą właściwe relacje dowodzenia i wsparcia pozwalające na uniknięcie problemów w realizacji wszystkich zadań w ramach prowadzonej operacji.

Operacje połączone

2. Przegrupowanie i rozwinięcie wojsk

Na tym etapie następuje realizacja przegrupowania do rejonu teatru działań wojennych. Jego tajne przeprowadzenie wpływa na utrzymanie w tajemnicy założeń przygotowanych w planie. Na podkreślenie zasługuje fakt, że w większości przypadków odpowiedzialność za ten etap ponosi dowódca strategiczny, który wydziela siły i środki do dyspozycji dowódcy operacyjnego. Poza tym, cały obszar teatru wojny to właśnie odpowiedzialność dowódcy strategicznego i wszystkie manewry wojsk muszą odbywać się porozumieniu z nim. Koordynacja użycia dróg i szlaków komunikacyjnych oraz zapewnienie bezpieczeństwa podczas manewru wojsk to kluczowy element terminowego przygotowania zgrupowania sił połączonych do etapu realizacyjnego operacji połączonej.

Operacje połączone

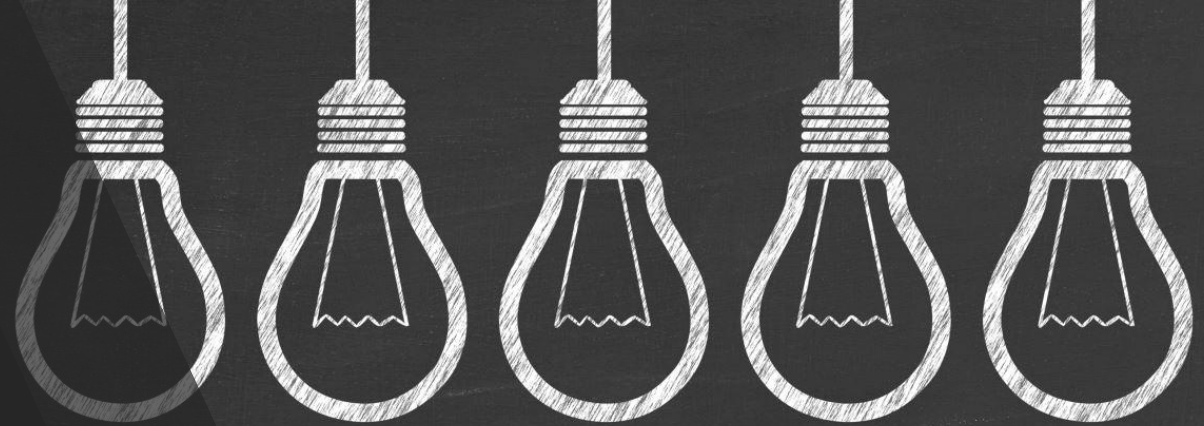
3. Zakończenie konfliktu

Prowadzenie operacji utożsamiane jest przede wszystkim z funkcją dowodzenia. W sztuce operacyjnej dowodzenie operacyjne postrzegane jest jako umiejętność przeobrażenia celów i wytycznych strategicznych w zadania dla sił połączonych. Odpowiednia synchronizacja i koordynacja działań tych sił pozwala na osiągnięcie celów częściowych (pośrednich), a te z kolei przyczyniają się do osiągnięcia celu głównego.

4. Przegrupowanie do rejonów wyjściowych

5. Odtworzenie stanu wyjściowego

Podstawy operacji reagowania kryzysowego

Operacje reagowania kryzysowego

Działania przy użyciu sił zbrojnych skierowane na usuwanie przyczyn sytuacji kryzysowych lub kryzysów zagrażających regionalnemu lub światowemu bezpieczeństwu oraz powodujących naruszenie praw człowieka.

(A.Czupryński, Współczesna sztuka operacyjna, AON, Warszawa 2009)

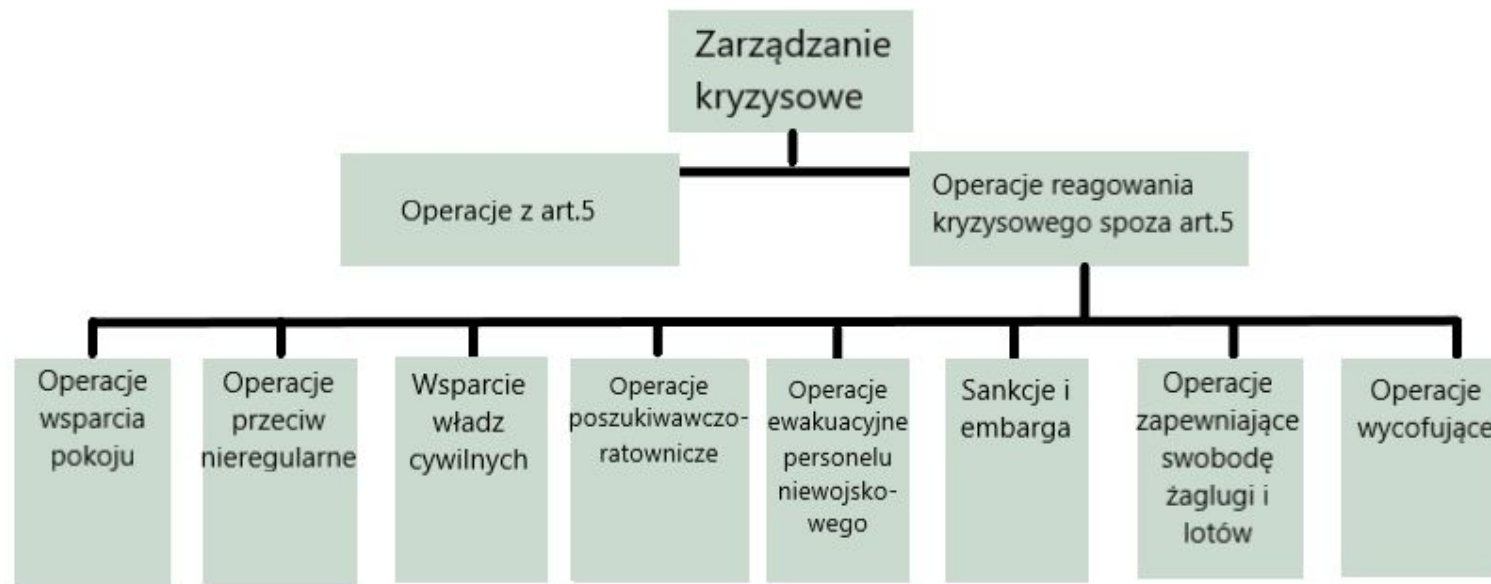
Operacje reagowania kryzysowego

Operacje te są wielofunkcyjne, w ramach których podejmowane są działania polityczne, dyplomatyczne, wojskowe oraz cywilne. Są także inicjowane i prowadzone zgodnie z prawem międzynarodowym, w tym szczególnie zgodnie z prawem humanitarnym.

Operacje reagowania kryzysowego

Realizacja zadań jest oparta na mandacie ONZ, UE lub OBWE albo na mocy mandatu regionalnego obszaru, w którym funkcjonują inne organizacje międzynarodowe. Operacje mają charakter ekspedycyjny, tzn. że mogą być przeprowadzane nie tylko w obszarze euroatlantyckim, ale w każdym miejscu na świecie, które generuje zagrożenia dla stabilności NATO.

System operacji reagowania kryzysowego NATO

Operacje wsparcia pokoju (OWP)

Są operacjami wielofunkcyjnymi prowadzonymi bezstronnie dla wsparcia mandatu ONZ /OBWE. Obejmują użycie siły wojskowej, środków dyplomatycznych oraz działania agencji humanitarnych na rzecz rozwiązania konfliktu. Obecnie to im poświęca się najwięcej uwagi, ponieważ mają one na celu przede wszystkim prewencyjne niedopuszczenie do użycia siły militarnej.

Według poglądów NATO istnieją następujące kategorie operacji wspierania pokoju:

- zapobieganie konfliktom,
- tworzenie pokoju,
- utrzymanie pokoju,
- wymuszanie pokoju,
- budowanie pokoju,
- operacje humanitarne.

Operacje przeciw nieregularne

Skierowane są na przeciwdziałanie i zapobieganie działaniom nieregularnym, czyli przeciw użyciu bądź zagrożeniu użycia siły przez nieregularne oddziały, grupy lub osoby, często motywowanych względami ideologicznymi lub kryminalnymi, w celu dokonania zmiany lub jej zapobieżenia, będących formą sprzeciwu wobec rządów lub władzy. Wśród nich wyróżniono działania przeciwrebelianckie i antyterrorystyczne.

Wsparcie władz cywilnych

Polega na udzielaniu pomocy wojskowej społeczeństwu, władzom cywilnym, organizacjom społecznym, przejawiającej się we wzmacnieniu ich działań w egzekwowaniu przestrzegania prawa i rozwiązywaniu problemów związanych z bezpieczeństwem publicznym. Wsparcie dotyczy również pomocy humanitarnej, czyli reakcji na klęski żywiołowe i katastrofy, pomocy uchodźcom, zapewnieniu bezpieczeństwa i pomocy technicznej.

Operacje poszukiwawczo-ratownicze

Mogą być traktowane jako samodzielne operacje lub czynności o charakterze wspierającym inne działania NATO. Zajmują się nimi członkowie sił powietrznych, lądowych i marynarki wojennej oraz innych wyspecjalizowanych zespołów poszukiwawczo-ratowniczych. Ukierunkowane są na ochronę osób znajdujących się w sytuacji zagrożenia życia na lądzie i na morzu.

Operacje ewakuacyjne personelu niewojskowego

Kluczowym czynnikiem w planowaniu i przeprowadzaniu operacji ewakuacyjnej jest środowisko operacyjne w jakim będą przebiegały działania. Właściwe zrozumienie zmian zachodzących w środowisku operacji pozwoli na zminimalizowanie ryzyka zarówno dla ewakuowanych jak i dla połączonych sił. Klasyfikując miejsca, w jakich mogą być prowadzone operacje ewakuacyjne wyróżnia się środowiska sprzyjające, nieprzewidywalne oraz wrogie. Planowanie tego typu operacji powinno zakładać najbardziej zmienny i najgorszy scenariusz mogących nastąpić wydarzeń.

Sankcje i embarga

Są narzędziami ułatwiającymi wymuszenie podporządkowania się międzynarodowemu prawu. Sankcje dotyczą zakazu dostarczania specyficznych towarów, izolacji dyplomatycznej, ekonomicznej czy też przemieszczania się osób w rejonie objętym sankcjami. Embarga oznacza zakaz lub ograniczenie w zakresie przepływu osób, towarów i usług zarówno do, jak i z danego państwa drogą lądową, powietrzną i morską. Ich szczególnym przykładem jest blokada morska i zakaz lotów.

Operacje zapewniające swobodę żeglugi i lotów

Prowadzane są w celach demonstracyjnych i podkreślają prawa międzynarodowe do swobody żeglugi i ruchu powietrznego.

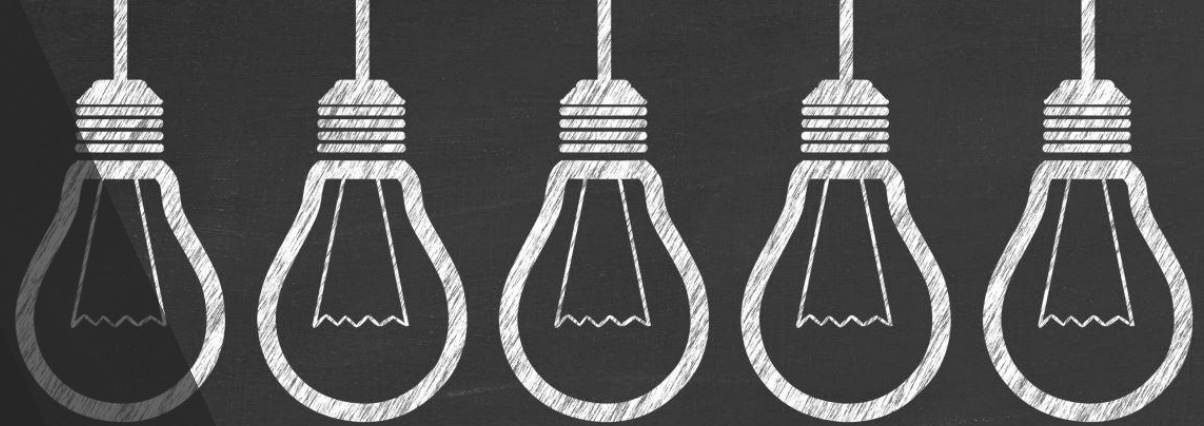

Operacje wycofujące

Działania, w których kierowany przez NATO komponent wojskowy osłania lub asystuje w wycofaniu sił pokojowych Organizacji Narodów Zjednoczonych lub sił innej organizacji międzynarodowej z obszaru objętego sytuacją kryzysową lub otwartym już konfliktem zbrojnym.

Założenia operacji pokojowych

Operacje pokojowe

(...) użycie wielonarodowych sił wojskowych i cywilnych pod nadzorem ONZ do rozwiązywania konfliktów wewnętrznych lub międzynarodowych. Decyzję o uruchomieniu operacji pokojowej mogą podejmować: Zgromadzenie Ogólne NZ, Rada Bezpieczeństwa lub Sekretarz Generalny.

(słownik Akademii Obrony Narodowej, 2002r.)

Operacje pokojowe

(...) zapobieganie, ograniczanie, łagodzenie i zakończenie działań wojennych między państwami lub wewnątrz państw za pośrednictwem pokojowej interwencji trzeciej strony zorganizowanej i kierowanej przez organizację międzynarodową przy użyciu personelu wojskowego, policyjnego i cywilnego do przywrócenia i utrzymania pokoju.

(NATO Defence College)

Operacje pokojowe w Świetle Karty Narodów Zjednoczonych

- utrzymanie międzynarodowego pokoju i bezpieczeństwa, przy założeniu zastosowania w tym celu skutecznych środków zapobiegania zagrożeniom pokoju;
- rozwijanie pomiędzy narodami przyjaznych stosunków opartych na poszanowaniu zasad równouprawnienia i samostanowienia narodów;
- rozwiązywanie we współpracy międzynarodowej problemów o charakterze społecznym lub humanitarnym, popieranie praw człowieka i podstawowych wolności ludzkich bez względu na rasę, płeć, język lub wyznanie;
- stanowienie ośrodka uzgadniania działań międzynarodowych zmierzających do osiągnięcia tych wspólnych celów.

Operacje pokojowe w Świetle Karty Narodów Zjednoczonych

Rozdział VI

W art. 33 zostały przedstawione niemilitarne środki rozstrzygania sporów, m.in.: rokowania, koncyliacja, badania, arbitraż, pośrednictwo, postępowanie sądowe, odwołanie się od organów lub porozumień regionalnych.

Artykuł 34 tegoż rozdziału przewiduje możliwość tworzenia i wysyłania tzw. misji dobrej woli w rejon konfliktu.

Artykuły 36–38 stanowią o podejmowaniu decyzji odnośnie sposobu załatwiania sporu, czyli dają możliwość powoływania w stosownych warunkach np. misji obserwacyjnych czy też kierowania w rejon konfliktu oddziałów pokojowych.

Rozdział VII charakteryzuje działania podejmowane w razie zagrożenia lub naruszenia pokoju.

Art. 41 mówi o sankcjach, np. zerwanie lub ograniczenie stosunków gospodarczych, dyplomatycznych, w dziedzinie komunikacji czy wymiany informacji.

Art. 42 zakłada użycie sił zbrojnych w celu wymuszenia postanowień Rady Bezpieczeństwa NZ (tj. utrzymania pokoju) przez demonstrację siły, blokady, operacje wojskowe państw-członków ONZ.

Art. 51 zawiera prawo do obrony indywidualnej i (lub) zbiorowej.

Operacje pokojowe

Generacja misji		Rodzaje działań (zakres mandatu)
Operacje pierwszej generacji	Misje obserwacyjne	<ul style="list-style-type: none"> • prowadzenie obserwacji przestrzegania porozumienia i przerwania działań; • prowadzenie mediacji między stronami; • meldowanie o każdym przypadku naruszenia porozumienia.
	Misje rozdzielające	<ul style="list-style-type: none"> • tworzenie stref buforowych między stronami konfliktu oraz kontrola tych stref; • nadzorowanie ograniczeń dotyczących posiadania uzbrojenia w poszczególnych strefach bezpieczeństwa.
Operacje drugiej generacji	Wielofunkcyjne operacje utrzymania pokoju	<ul style="list-style-type: none"> • zapewnianie bezpieczeństwa; • utrzymywanie tymczasowej administracji; • monitoring nad demobilizacją i rozbrojeniem stron; • ochrona i nadzorowanie przebiegu wyborów.
Operacje trzeciej generacji	Operacje wymuszania pokoju	<ul style="list-style-type: none"> • wprowadzanie sankcji; • zapewnienie bezpieczeństwa prowadzonych akcji humanitarnych; • interwencja zbrojna zastosowana wobec realnej agresji.

Operacje pokojowe

Współczesne operacje pokojowe charakteryzują się działaniem kompleksowym i wieloaspektowym. Obejmują działania wojskowe, polityczne, ekonomiczne, społeczne oraz kulturowe. Do podstawowych założeń tych misji należy współpraca cywilno-wojskowa, ścisła koordynacja działań na szczeblu międzynarodowym oraz narodowym. Operacje pokojowe wymagają niewątpliwie użycia wykwalifikowanego personelu wojskowego, szerokiego zaangażowania ekspertów cywilnych, stworzenia odpowiednich funduszy oraz wydzielenia środków materialnych z przeznaczeniem na programy stabilizacyjne i rekonstrukcyjne. Programy te polegać mają na budowie infrastruktury koniecznej do funkcjonowania kraju bądź regionu dotkniętego kryzysem, odbudowie struktur służb publicznych oraz rekonstrukcji systemów finansowych, bankowych, gospodarczych i prawnych.

Operacje pokojowe

Zasadniczym celem angażowania sił zbrojnych w operacje pokojowe stała się przede wszystkim chęć ograniczenia wojen i konfliktów. Patrząc z perspektywy czasu, udział żołnierzy w operacjach pokojowych stanowi ważny element zapewnienia bezpieczeństwa we współczesnym środowisku międzynarodowym. Jednocześnie coraz lepsza skuteczność prowadzonych operacji jest między innymi wynikiem doświadczenia zdobytego przez społeczność międzynarodową na przestrzeni ostatnich kilkudziesięciu lat, jakie minęły od ustanowienia pierwszej misji pokojowej.